

Електронне навчання: сучасні виклики та перспективи

Анотація. У статті відображено сутність та актуальні виклики електронного навчання, перелічено шляхи подолання перешкод для покращення якості освіти та забезпечення доступу до навчання для всіх в контексті нинішніх глобальних змін та викликів, пов'язаних з війною та швидкими технологічними зрушеннями.

Ключові слова: електронне навчання, інформаційні технології, навчання, учитель, учень.

Abstract. The article reflects the essence and current challenges of e-learning, lists ways to overcome obstacles to improve the quality of education and ensure access to learning for all in the context of current global changes and challenges related to war and rapid technological disruptions.

Keywords: e-learning, information technology, learning, teacher, student.

Постановка наукової проблеми. Сучасне інформаційне суспільство вимагає бути компетентними, мати розуміння та вміння у сфері інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Інформатизація та цифрова трансформація освіти стають невід'ємною частиною розвитку сучасного суспільства [1]. Електронне навчання (e-learning) – яскрава реалізація інноваційних можливостей у сфері освіти, яка сприяє розвитку та вдосконаленню навчального процесу і в закладах загальної середньої освіти і у вищій школи. Завдяки широкому використанню інформаційних технологій та доступу до онлайн-ресурсів, навчання стало більш гнучким та доступним, ніж будь-коли.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За роки розвитку електронного навчання було висловлено різні погляди щодо його сутності та реалізації. Це відкриває широкий простір для дослідження і обговорення, яким чином воно може найкраще відповідати меті освіти в конкретних умовах. Питанням змісту дистанційного та електронного навчання у свій час присвячували публікації вітчизняні та закордонні науковці В. Биков, В. Кухаренко, В. Олійник, С. Доунс, Т. Каррер, К. Рупеш тощо. На об'єднанні традиційної та електронної форм підготовки, зокрема її технологічної складової, акцентують увагу О. Кучерук та Ю. Бойчук [2].

Проте, в контексті нинішніх глобальних змін та викликів, пов'язаних з війною та швидкими технологічними зрушеннями, електронне навчання встає перед новими проблемами і завданнями, які потребують актуалізації та ретельного аналізу.

Мета статті – характеристика сутності та актуальних викликів електронного навчання, **завдання** – запропонувати шляхи подолання перешкод для покращення якості освіти та забезпечення доступу до навчання для всіх.

Виклад основного матеріалу. Електронне навчання – це форма навчання, яка використовує інформаційні технології та електронні ресурси для надання освіти. Вона може включати в себе відеоуроки, віртуальні класи, електронні підручники, інтерактивні завдання, віддалені лекції і багато іншого. Основною метою електронного навчання є полегшення доступу до освіти, підвищення якості навчання і створення більш гнучких навчальних середовищ.

Серед актуальних викликів сьогодення найважливішим є забезпечення доступу до електронного навчання для всіх, включаючи осіб із обмеженими можливостями та тих, хто мешкає у віддалених регіонах. Адже завдяки доступу до Інтернету будь-який учень може навчатися у зручний для себе час, навіть не відвідуючи онлайн-заняття. Весь матеріал для навчання знаходиться на певних навчальних платформах, до якого мають доступ учасники навчального процесу. На жаль, не всі учні мають доступ до необхідної технічної інфраструктури, включаючи комп'ютери та Інтернет, що ускладнює їх можливість взяти участь в е-навчанні.

Поза технічними проблемами існують і інші серйозні виклики, пов'язані з якістю

навчання в електронному форматі. Один з найсуттєвіших аспектів стосується контролю і оцінювання успішності учнів, що має значний вплив на ефективність електронного навчання. У віртуальному навчальному середовищі оцінки можуть бути більш суб'єктивними, оскільки відсутній фізичний контакт між учителем та учнем. Це може призвести до некоректних оцінок та втрати об'єктивності в оцінюванні. Відсутність нагляду під час тестування та здачі завдань в електронному форматі може сприяти плагіату та копіюванню відповідей. Ефективне навчання вимагає можливості отримувати зворотний зв'язок від учителя, а у віддаленому навчанні ця можливість може бути обмеженою.

Усі ці виклики спонукають до пошуку шляхів подолання перешкод.

По-перше, потрібно зробити все можливе для забезпечення доступу до технологій і інтернету для всіх, включаючи підтримку програм для навчання та обладнання в школах та бібліотеках. Така діяльність активно проводиться у навчальних закладах та на рівні обласних адміністрацій.

По-друге, забезпечити вчителів необхідними навичками та засобами для успішного викладання в електронному середовищі. Департамент гуманітарної політики щорічно проводить моніторинг громадян щодо проходження цифrogramів, симуляторів та перегляду освітніх серіалів з формування цифрових навичок [3].

По-третє, впровадження стандартів та систем оцінки якості навчання, що допоможе підвищити ефективність електронного навчання. Розробка чітких і об'єктивних критеріїв для оцінювання студентів, які допомагають зменшити суб'єктивність оцінювання, нових методів та інструментів оцінювання, які враховують специфіку електронного навчання і дозволяють більш об'єктивно визначати навчальні досягнення учнів.

По-четверте, важливо сприяти активній комунікації між учителями та учнями, надавати можливість отримувати зворотний зв'язок та консультації в реальному часі, використовувати програми для виявлення плагіату, які допомагають виявити копіювання та незаконне використання інших робіт. У цьому напрямку зроблено багато кроків, щоб учасники навчального процесу розуміли поняття академічної доброчесності та не порушували закон України [4].

Привернути увагу учнів і підтримувати активність усіх під час уроку дуже важливо, але це також дуже важко здійснити. Щоб зробити заняття більш інтерактивними, веселими та водночас повчальними, вчителям варто звернути увагу на нові методи та засоби навчання. Цифрові інструменти для вчителів можуть допомогти як вчителям, так і учням, нададуть їм легший доступ до навчальних матеріалів, швидше й ефективніше виставляти оцінки тощо.

Google Classroom. Цей сервіс Google дозволяє вчителям організувати свій клас, взаємодіяти з учнями, оцінювати їхню роботу, перевіряти їхні успіхи та багато іншого. Оскільки він доступний на інтелектуальних пристроях і вимагає лише облікового запису Google, [Google Classroom](#) надає певну гнучкість як учителям, так і учням.

Editing Services. Деякі учні є талановитими письменниками і не мають проблем зі створенням будь-якого типу письмового вмісту. Однак не всі студенти є майбутнім Хемінгуєм, і їм часто важко виконувати есе та інші письмові завдання. Послуги редагування можуть допомогти учням з творами, дослідницькими проєктами, вичитуванням тощо. Такі онлайн-послуги дозволяють учням зняти частину навантаження, котре у старших класах просто шалене. Крім того, функція корекції дозволяє студентам вчитися на власних помилках і покращувати орфографію та граматику.

ClassMarker. Цей простий інструмент дозволяє вчителям створювати онлайн-тест, який миттєво оцінюється, що може заощадити їм багато часу та дозволить зосередитися на більш важливих питаннях. Гарною функцією в цьому інструменті є те, що він підтримує мультимедійний вміст, тому вчителі можуть додавати зображення чи відео до тестового аркуша, щоб зробити матеріал ще більш привабливим та інтерактивним.

Edmodo. Ще один корисний інструмент, який не тільки полегшує процес викладання, але й допомагає інтегрувати вчителів, учнів і батьків у процес навчання. [Edmodo](#) дозволяє

вчителям створювати групи, тести, призначати роботи, керувати прогресом студентів тощо. Також можна підключити Edmodo до свого облікового запису Google або Microsoft і безперешкодно передавати файли з однієї служби в іншу.

Kahoot – це навчальний інструмент, який дозволяє вчителям і учням створювати веселі ігри для перевірки знань і залучення всього класу. Кількість запитань та їх формат практично не обмежені, можна розмістити відео, зображення та навіть діаграми до кожного запитання, щоб зробити гру цікавішою.

Висновки. З настанням цифрової ери важливо включати цифрові та онлайн-інструменти в процес навчання. Одним з ключових аспектів покращення якості електронного навчання є забезпечення справедливого та ефективного контролю та оцінювання, що сприяє відзначенню та винагородженню успіхів учня. Учні більше покладаються на розумні пристрої та Інтернет, ніж на звичайні методи навчання. Не відставати від цієї тенденції – це те, що дозволяє вчителю краще розуміти учнів та їхні потреби. Крім того, ці інструменти роблять процес навчання більш інтерактивним і забезпечують легший потік інформації, що значно полегшує роботу вчителя.

Список використаних джерел:

1. Цифровізація освіти як сучасна вимога інформаційного суспільства. *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»):* журнал. 2022. № 2(7) 2022. С. 914-923.
2. Кучерук О.С., Бойчук Ю.Д. Індивідуальний підхід до студента з обмеженими можливостями здоров'я в умовах інклюзії у вищому навчальному закладі. *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи:* зб. наук. пр. Харків: ХНПУ ім. С. Сковороди, 2012. Вип. 37. С. 108-114.
3. НАКАЗ № 1005 від 18 липня 2023 року «Про затвердження Плану ведення індивідуального дашборду обласної військової адміністрації та забезпечення досягнення планових показників». URL: <https://www.vin.gov.ua/oda/normatyvno-pravovi-dokumenty/794-nakazy-nachalnyka-oblasnoi-viiskovoi-administratsii/56560-nakaz-1005-vid-18-lypnia-2023-roku>
2. Академічна доброчесність залежить від усіх учасників освітнього процесу. *Освітній омбудсмен України.* URL: <https://eo.gov.ua/akademichna-dobrochesnist-zalezhyt-vid-usikh-uchasnykiv-osvitnoho-protsesu/2021/04/30/>
3. Шимкова І.В. Організація навчально-пізнавальної діяльності студентів в умовах упровадження хмарних сервісів MICROSOFT для освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми:* зб. наук. пр. / Редкол.: І.А. Зязюн (голова) та ін. Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2014. Вип. 38. С. 491-496.
4. Mary Whitman 5 Innovative Digital Tools For Teachers To Use. URL: <https://elearningindustry.com/digital-tools-for-teachers-use-5-innovative>